

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatk vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyiltér sora 15 kr.

Az E. M. K. E. igazgató választmányának rendkívüli gyűlése jan. 19-én.

„Rendkívüli gyűlés, rendkívüli érdeklődés és rendkívüli nagy publikum“, ez volt a helyzet signaturája. Tárgyát pedig az egyházakkal való közös közreműködés végett, azok támogatásának végleges elvi elhatározása képezte. Nagy port vert fel ez a kérdés a sajtóban — és ámbár az „Ellenzék“ buzgó szerkesztője nézeteinek és állításainak éppen minden pontját nem irhatjuk alá, — el kell ismerni, hogy az általa megindított hírlapi diskussio mégis csak elősegítette a nézetek tisztázását. — Mert hogyan állott a dolog a december 12-ki gyűlésen? Egy albizottság a jól és rosszul szerkesztett vidéki jelentések és javaslatok alapján elkészítette a segélyezési munkát tervezetét. — Főtiszt. Szász Domokos ev. ref. püspök ur e közben egy javaslatot ad be, melyben azt ajánlja, hogy kössenek le az egyházak bizonyos mennyiségű tőkét a kulturegylettel közös érdekű célokra, az egylet adja ezen tőkének megfelelő 5% kamatot 32 évig s az egyház a befektetett tőke 1½% kamatját 32 éven át kamatoztatván, beszerzi a befektetett tőkét. Nagyon szép dolog ez, véltük mindnyájan, s határozattá vált, hogy fel kell hívni a többi magyar egyházakat is ily szövetkezésre. El is ment a felhívás a melyik egyháznak volt rendelkezés alatti tőkéje, meg is tette a feleletet. Ámde megjelent főtiszt. Szász D. püspök ur részletes javaslata a lapok hasábjain, melynek nyilvánosságra hozatalát mi éppen helyesnek és a többi egyházak által is követendőnek tartjuk, mert 1. az így is, úgy is csak nyilvánosságra került volna a tárgyalás rendén; 2. mert az E. M. K. E. czéljai különben is ismeretesek lévén, nagyon helyén van a részletes javaslatokkal bizonyítani, hogy tényleg is azon célok elérésére törekedünk, védve és erősítve a gyöngye nemzetiségi posztioikat főleg a közművelődés eszközei: a szöszék és iskola útján. 3. Ha nem mutatjuk fel részletesen a hiányokat, miként győzhetjük meg ezek felől a tőlünk távol eső, de

czéljaink üdvös voltát szívesen pártoló közönséget? 4. A munkálatokat egy kisszámú albizottság szokta előkészíteni, a választmány legnagyobb része pedig csak a tárgyalás alkalmával vehettudomást, hogy részletesen miről lesz szó; már pedig egy pár példa mutatja, hogy ily alkalommal téves adatok is lettek felsorolva, melyek helyreigazítását csakugyan könnyebb eszközölni alaposan, kellő adatokkal felszerelve, ha előre megismerhetjük a tárgyat és az szintén az egylet érdekében áll, hogy pénzt, segélyt első sorban csakugyan a legszükségesebb helyekre és intézményekre fordítsa. És végül éppen az ev. ref. egyház előterjesztésének módja nyújt legegyszerűsített bizonyítékot a nyilvánosság szükségességére ily dologban, mert ha szokott módon, csak az albizottság elé kerül a beadvány, aligha lett volna az „Ellenzék“-nek módja előlegesen felszólalni és így alkalmat adni főtiszt. Szász Domokos püspök urnak arra, hogy jobban megmagyarázza, de egyszersmind czélszerűen módosítsa is beadványának a szerződés alapjául szolgáló tételeit. Hogy ez a munkálat hiányos, több adata téves, némely javaslata czélszerűtlen és általában nélkülözi a sorrendet, melyet az egylet anyagi helyzetét tekintve, — a segélyezés tárgyra és megindítása idejére nézve kijelölni talán előlegesen is jó lett volna, — az kétségtelen; ezt részint a rendelkezésre szolgáló adatok hiányosságának, részint az idő rövidségének tudjuk fel. De azt már most is feleslegesnek tartjuk, hogy bevételt pld. templomépítésre oly helyeken is a segély, hol már 7—8000 frt tőke áll rendelkezésre, mely öt év alatt magamagát kintötte volna a szükséges összegre, a nélkül, hogy az E. M. K. E. 32 évig fizetné 5—8—10000 frt 5% kamatját. — Avagy miután az egylet főleg az aktív tevékenységet kell, hogy jutalmazza és támogassa, miért kellett bevenni némely tehetetlenné vált tanítónak az egylet által való „nyugdíjazását“. — „Ezeket mind ki lehet a tárgyalás rendén igazítani“ — felelnek; — igaz, csakugyan ha egy munkálat számos ily könnyen észrevehető és fel-

tűnő hibában szenved, — ha azonkívül, mintegy kategorice kér személyi járandóságra 119000 frt tőkelekötést az egylet részéről, holott az egyház sem ezen tőkét, sem ezen tőkének megfelelő 5% évi javadalmazást nem ajánlotta fel (5980 frtot személyi járandóságot az egylet, 2800 frtot pedig az egyház fedezze). — akkor természetesen ez nem felel meg az első indítványban kifejtett és elfogadott „elvének“, nem csoda, hogy — talán igen élesen — felhangzott a reflexio, sőt még a támadás hangja is, — melyet hogy a rendkívüli gyűlés előtti albizottsági tárgyaláson és a gyűlésen is a főtiszt. püspök ur igyekezett kellő mértékre redukálni újabb nyilatkozatában, — igen is helyesen tette. Bezzeg mennyivel óvatosabb volt az unitáriusok nagy eszű püspöke Ferenc József. Ő is befektetést ajánl és segélyt kér. De a segélyt nem kéri 32 évi időre kötelezőleg; adjon az egylet — mondja ő — arra az intézményre és oda, a hol szükségét látja és annyi időre, a mennyire belátása szerint adnia kell. Az unitárius egyház arra az időre, a mennyire az E. M. K. E. adja a segélyt, — a segélyösszegnek megfelelő 1½% kamatot tőkekepzés végett fizetni fogja, s így, ha 32 év előtt is megszokadna a segélyezés, az az iskola mégis csak több anyagi erővel fog rendelkezni az időközben gyűjtött tőke folytán, mint most. — És mi szintén osztjuk ezt az eljárás módját. Vannak helyek, a hol az iskolafenntartás stb. költségeit mindaddig kell fizetni, a míg a nyújtott segélynek megfelelő tőke gyűjtetik; vannak ismét intézetek stb., melyek részére, előre láthatólag csak 5—10 évig szükséges a segély, azután megél önerején is. Helyes volt tehát a választmány azon határozata, miszerint a szerződések az egyházakkal ezen körülményre való tekintettel köttessenek meg.

A gyűlés folyamán ismét szóba jött, hogy „templom“-építésre ne adassék segély és fel lett hozva, hogy ily segélyek mellőzését éppen az alsó-fehérmegyei választmány javaslatára határozta el a szabály alkotásánál az egylet. Most is a mellett

TÁRCZA.

Czim nélkül.

I.
Költött esetről nincs nekem dalom,
De van terölád, drága angyalom,
E dalt bár ajkam nem zengi soha,
Lelkembe esendül mindenki sora;
Leirnom a szavát tén hosszu volna,
A dallamáról éppen nincs is kóta
Ujság sincs benne egy parányi nyom
Am hogy nem kontár, azt én állítom.
Kiváncsi vagy-é e furcsa dalomra?
— Kérdezd a szived, ő tud tán róla
S ha tud, bizton úgy fogja kezdeni:
„A boldogságom tégedet szeretni!“

II.
Karácson ünnepén angyalokat láttam,
Vidámka arczukat úgy meg is csodáltam,
Ritka édes öröm meglepte a lelkem,
Nem is a földön, ott voltam a mennyben.

Kérdeztem a nevök, meg is mondták rendre,
Elárulnom őket tán szabad se lenne,
Nó de egyet mégis elárulok „másnak“,
A legszebbet hívják Veres Juliskának.

D. I.

Gáspár János élete és működése.

— Itta és a december 8-án tartott Gáspár-ünnepélyen felolvasta —
Sebestyén Sándor. (Vége.)

A 230 tanfőiből álló nagyérdéki közgyűlés meleg rokonszenvenvel fogadta a távol keleti paedagogust, hol

számos kitünőséggel ismerkedett meg. — Ezen útjában rendezte újból az 1842-ben alapított magyar emlékkönyvet és magyar könyvtárt, kitisztította két enyedi theológus ifju részére alapított, de az osztfák kormány azon értesítésére, hogy az enyedi kollegium megszűnt létezni, már porosz ifjaknak kiadott 80—80 talléros alapítvány ügyét. Berliából egy hosszabb paedagogiai utazás után, mely alkalommal a németföld minden jelesebb intézeteit megtekintve, — tapasztalatokkal gazdagon tért vissza Kolozsvárra, érzékenyen véve bucsút szeretett tanítványától, kit 12 éven át vezérelt, oktatót, közéletünk egy kiemelkedő lelkes férfiatól, kulturális és nemzeti érdekeink előharcosától, a mindnyájunk által nagyra becsült mlgos Zeyk József urtól, hogy új állomását elfoglalja.

Enyed felett elhangzott az abszolútizmus magyar gyűlöllő vezérférfiainak szava: „hogy a hírneves Bethlen-iskola romjai felett nem szabad egyébnek lenni triviális iskolának“

Nemzetünk Geniusza nem engedte, hogy a halálos ítélet végrehajtsák. A Bethlen-főiskola hamvaiból föltámadott előbb a képezde, aztán a theol. fakultás is haza költözött. Gáspár vágyainak netovábbja elérkezettnek látszott. Mint egyik életirója mondja: „Gondtalan anyagi viszonyok között híres mesterének, híres tanítványa lehetett. Az enyedi tanítóképző az ő igazgatása alatt elhiresedett s az Enyedről kikerült tanítókat nemcsak a reformatus községek keresték. Tanítványai szeretettel csüngtek rajta s az egyszerű, de finom modoru s jovialis igazgatóra sok tekintetben illettek saját Diesterwagre írott szavai. Tanítványai különösen atyai hajlamának köszönhettek sokat, segítette őket szellemileg s ha kellett anyagilag is. A ki az enyedi képezde növendékei nagyrésze-

nek szegénységét ismeri, csak az tudja elképzelni, hogy hányan és hányszor kellett nemcsak igazgatói kötelességből, de emberbaráti szeretetből is segíteni.“

Tanári működését az akkori ritka szép és egyetértő tanári kar és lelkes ifjuság körében fokozott erélyvel, ritka buzgósággal, lankadatlan szorgalommal és atyai szeretettel sikeresen folytatta, úgy is, mint a magyar nyelv és irodalom, nevelés- és oktatás tanára, úgy is, mint a tanítóképezde igazgatója, úgy is, mint az elemi iskola tanvezetője s az elemi osztálybeli osztály és privátitanítók felügyelője. Felvette a kicsinyeknek gondját s egysem volt, ki jó lelelkének szeretetét ne élvezte volna. Az 1860. októberi diploma megtörte az abszolútizmus jég kergét. A megindult reform mozgalmak megszabadították főiskolánkat az Eutwurt bilincseiből. Az erdélyi egyházkerület ismét felvette a főtanodák reformjának megszakitott fonálát. 1860. decz. végén a püspök biznoksága alatt tekintélyes bizottságot látunk tanácskozni, hogy főtanodáinkat az önrendelkezési és önkormányzati jog alapján rendezze s a kor fokozottabb kívánalmainak megfelelő tantervet készítsen. — Ezen bizottság megállapodásait pontozatokba foglalván össze s Gáspárt bizta meg, mint tollvivőjét, hogy a megállapított pontozatok alapján a tantervet részletesen és indokolva dolgozza ki s egyszersmind utasítást adja, hogy legyen némi tekintettel a tanmódra és kézikönyvekre is.

A megbízatásnak emberül megfelelt, munkálatát az egyházi főtanács ily czim alatt nyomatta ki: „Szervezetijavaslat az erdélyi ev. ref. főtanodák rendezésére“. Bizottsági megállapítás nyomán dolgozta Gáspár János nagyenyedi nevelés tanár és képezdei igazgató. Kolozsvárt, 1862.

állunk. Ha az egyesület vagyona oly nagy lenne, hogy 29000 forintot — illetőleg ennek kamatját 32 évig — adhatná, mint kérve van, az ev. ref. egyház s körülbelül ugyanannyit a többi felekezetek rendelkezésére (eltekintve az iskolaépítésekért s kérendő segélyezésektől) és ezenkívül eleget tudna tenni még azon számos feladatnak is, melyet maga elébe tűzött, — egy szót sem szólnánk, ámbár helyeselni nem tudjuk; — de midőn a jövődelem most még a szorosán vett iskolai, nevelés stb. célokra sem elég, — lehetetlen pártolnunk az ily kívánságokat. — Igaz ugyan, hogy 32 év múlva megszabadulunk kötelezettségeink nagyrésztétől, de ily hosszú ideig tetlen szemlélő lenni a pusztulásnak, melyet most csekélyebb eszközökkel is megakadályozhatnánk, — nem felel meg céljainknak. Gondoskodjék minden egyház a templomról és papról; az egyesület szívesen támogatja első sorban iskoláját s ha befoly a tanításra, másodsorban szegénysorsu papját is. De a mikor mi azt látjuk, hogy oly szegény községek, mint Istvánháza, Medvés, Déce stb. diszes kis templomot tudtak építeni hűvek buzgósága folytán, — midőn Magyarország távol vidékeiről is jönnek templomépítésre kéregetők és üres kézzel egy házat sem hagynak el, — nem értjük miért fektessen be tőkét az E. M. K. E. s miért ne éppen egyedül az illető egyházak közönsége, különösen ott a hol már lévén valamely magyar egyháznak temploma, egy templomépítés mégis csak az illető felekezetnek képezi főbb szükségét. Hiszen, ha az egyesület a szegény iskolák helyzetét javítja, már levett az illető községről egy bizonyos terhet, melyet fordítson az templomépítésre. De nehogy félreértsünk: ott a hol már magyar felekezetnek tagjai nagyon csekély számban vannak, temploma pedig egy felekezetnek sincs és az iskolával kapcsolatosan templom létesítése által első sorban a nemzetiségnek jó szolgálatot lehet tenni, de a nép szegényisége miatt erre hosszú időn át nincs kilátás, — a templomépítésre való segély-adást éppen nem tagadnók meg, így pld. Kisbarcsán, Hunyadmegyében, megadnók; Piskiben lévén már r. kath. templom, nem adnók és nem adnánk Szászrégennek sem, hol a templomalap 7000 forint lévén, a kért 3000 forint néhány év alatt kikerül a kamatokból és gyűjtésből. — Ha majd az egyesületnek nagy tőkéje lesz, lehetne adni ily célra is, de akkor is jól meggondolva, hogy felekezeti tevékenetek ne vezessenek, — az E. M. K. E. tisztán csak a nemzetiségnek kíván szolgálni.

De reá terve a gyűlésre, elmondhatjuk, hogy a 4 óra hosszant tartó viták érdekesek voltak; reméljük, hogy sokban tisztázták az eszméket s leginkább örülünk azon, hogy legalább áprilisére

teljesen kész munkálattal nyerhetünk a kiküldött albizottságtól, melynek az előtte fekvő javaslat-chaosban bizony nem csekély feladat lesz eligazodni.

Az enyedi korcsolya-egylet táncestélye.

Az idei farsangot, mely az időjelekből ítélve, nagyon mozgalmasnak és változatosnak ígérkezik, igen tetszelős alakban izlettette meg a n.enyedi korcsolyázó egylet által e hó 15-ikén rendezett táncestély.

Az egyes rendezőség, az időjárás mostohaasága, illetőleg tavaszi kaczérokodásai miatt nem számíthatván biztosan azon támogatásra s lelkesültségre, melyet más években a jég sport könnyű szervezet biztosított: ügyes diplomatai tapintattal szövetséges után látott, ki a közös vállalatot vállaltva támogassa. Választása igen szerencsés volt, mert a helyben állomásozó két honvéd zászlóalj tisztikarára esett, melytől ezúttal is igazolta, hogy hivatásának a társaséletben is megfelelni akar is, tud is. A rendezőségnek igen jól sikerült a terem izlések díszítésében és érvényre emelni az érintett dualistius jellegét, s megővni a teljes pártitást, a honvédszurony épp oly helyet foglalt el a faldíszítő csoportokban, mint a békés jellegű korcsolya. A diszes rendezői jelvény épp oly sűrűn látható az aranyos tisztai attilán, mint a fekete kabátban és a még mindig kivételes frakkon.

A megjelent közönség igen diszes volt s a hölgyek a tánczosok nagy többsége miatt igen kellemesen töltötték az időt. Az igaz, hogy a „házi jelleg“ s az „egyszerű házi öltözet“ csak jámbor ohajtás maradt, a hölgyek túlnyomó nagy többsége nem vette komolyan a meghívó puritán figyelmeztetését s igen diszes, mondhatni bálias öltözékben jelent meg. De aztán bájosak is voltak s e jelzővel szemben, mit nyom a női mérlegben a férfiak nagyképe érvelése a szűk anyagi viszonyokról, a bevétel és kiadás közti szükséges egyensúlyról, a rég sutba került nemes egyszerűségről s más hasonló hiába valósságról? Pedig volt ezekben valami megszívlelnivaló is, magyar nőre nézve. De hová tévedtünk? A friss csárdás ropogó accordjai mellett ki gondolna ilyen időszertlenül büti themára? Lesz majd arra is idő, most pedig gondolkodjunk a tánczámorát élvező deli hölgyek mosolygó arcára, a fiatal tánczosok tánczolásai bravourjára, Orgonás őrnagy urnak mindenki lekötözölő bálelnöki szertartelméltóságára, a mamák s nem tánczó fiatal és már nem fiatal urak vidám eseményére, mivel így könnyebben feledjük, hogy a rendező urak szives fáradozása, meg a kitűzött nemes cél háromszorta nagyobb közönséget is megérdemelt volna, hogy az étteremben kisebb lehetett volna a szivarfüst s a czukrászatban nagyobb a választék.

A tánczosnők szép füzéréből futólag a következőket jegyezhetjük fel:

Br. Kemény Anna, Barcsai Tima, Ludvig Olga, Kis Ilona és Sarolta, Varró Róza, Winkler Flóra, Czirner Laura, Steibel Emilia, Sikorszki Tilda, Györfi Anna, Balogh Ilona, Bárdi Irén és Nuridsány Kata kisasszonyok; továbbá: özv. br. Splényi Gézáné, Adler Sándor ezredesné, dr. Magyar Károlyné, Krissmannics Vilmosné, Vajna Károlyné, dr. Boez Józsefné, özv. dr. Donogány Jakabné, Szóts Imréné (Alvinczről), Tóth Miklósné, Rapaics Bomeoné, Mátyus Jánosné, Demeter Kálmáné, dr. Nagy Albertné és Farkas Mária ő nagyságai.

Az alvinczi magtár-egylet alapszabályai.

(Folytatás.)

16.*) §. Szemelőt tartva az egyesület jótékony célját, hogy az egyesületi pénzalap a kölcsönt szükségelő egyesületi tagok között minél gyakrabban foroghasson, a pénzbeli kölcsönök rendszeresen csak 4 hónapra adatnak. Az adós kérelmére azonban a kölcsön ideje egyötöd résznek törlesztése mellett újabb 4 hónapra meghosszabbíthatik.

27. §. Az igazgatóság 9 tagból áll és a közgyűlés által titkos szavazás és általános szótöbbséggel választatik.

Ha az általános többség egyre sem esnek, úgy a legtöbb szavazatot nyert 3—3 tag közül történik a választás míg az általános szótöbbség eleretik.

28. §. Az igazgatóság 3 évre választatik; egyharmada sorsolás útján évenként kilép, azonban a kilépők újra megválaszthatók.

29. §. Az igazgatóság a tisztviselőket s a segéd-személyzetet maga nevezi ki s bocsáthatja el, ezek teendőit körülírja s a helyi viszonyok és körülmények szerint módosítja.

30. §. Az igazgatóság saját köréből általános szótöbbséggel és titkosan választja az igazgatót és aligazgatót.

Igazgató, aligazgató és igazgatósági tag csak oly szövetségi tag lehet, ki állandóan Alvinczen lakik.

31. §. Az igazgató, mind a köz, mind a bizottsági gyűlésben elnököl, köteles az egyesület jogaira felelősség alatt felügyelni és az ügymenetről biztos tudomást szerezni, e végből köteles legalább minden hóban — előleges értesítés nélkül — melléje vett két bizottsági taggal a pénz — termény — illetőleg magtárt, üzleti könyveket megvizsgálni s a netaláni észrevételeket az e célra vezetendő könyvbe iktatni, valamint a felfedezett hiányok rögtön orvoslásáról gondoskodni.

Az egyesületet az igazgató, vagy helyettese képviseli hatóságok, vagy harmadik személyek irányában, aláír az egyesületi jegyző ellenjegyzése mellett minden okiratot, mely az egyesületnek kebeléből ered s a kiadásokat 20 frtig utalványozza.

32. §. Igazgatósági ülések rendszeresen minden hóban egyszer tartatnak, a körülményekhez képest az igazgató többször is hirdethet üléseket; a határozat érvényére az elnökön kívül legalább 5 tag jelenléte szükséges és minden határozat általános szótöbbséggel hozatik. Egyenlő számú szavazatoknál, az igazgató illetve elnök szavazata a döntő. Ezen ülésekben vezetett jegyzőkönyvek aláírandók valamennyi igazgatósági tag által.

33. §. Az igazgatóság szoros kötelessége mind azok felett, a mik az egyesület biztosítását és gyarapodását illetik örködni, ennél fogva köteles a számadásokat, a termény és készpénzeket folyton szemelőt tartani ügyelni, hogy a kamatok pontosan befizetessenek, a pénz használatlanul ne heverjen, a termény, illetőleg fogyasztási cikkek a kellő időben bevásároltassanak, jól kezeltesse s lehetőleg a legjobb időben, a legjobb áron eladassanak; a kiadott tőkék részrehajtás nélkül, veszély mutatkozása esetében felmondassanak, e végből a kötvényeket, pénz- és termény-készletet többször átnezni tartozik.

Az igazgatóság az egyesületi vagyon szabályszerű kezeléséért egyetemleges felelősséggel tartozik.

* Múlt közleményből tévedésből a 16. §. kimaradt. — A 26. §-ban $\frac{1}{10}$ helyett $\frac{1}{20}$ olvasandó.

Az egyházi közönség népes gyűlése elfogadja s az összes főtanodákra nézve ez által törvénynyé vált. Pontos és tanítókat közletről érdeklő nevezett munkának azon része, mely a négy osztályú elemi tanoda részletes tantervét foglalja magában s melyet szerző még 1858-ban dolgozott ki, midőn az elemi iskolát átvette. Időm és a nagyérdemű közönség iránti tekintet nem engedi, hogy e tantervről szóljak bővebben is, a mely azonkívül is eléggé ismeretes, még csak azt jegyzem meg, hogy a „Rendtartási szabályokban“ a köz- és magántanítók számára adott utasítást, mely protestáns iskoláink szervezetét annyira jellemzi és az együttállást lehetővé teszi, szintén Gáspár készítette.

Ugyanez évre esik a nagyobb olvasókönyvnek, mely országsszerte felekezeti és nemzeti különbség nélkül rokonszenyven fogadtattott, teljes átalakítása. A megváltozott viszonyok és szervezet szükségessé tették, hogy az első folyam első felét a gimnázium használatából levéve az elemi többi osztályú népsik. számára dolgozzák át s bővítsek ki két kötetre, másik felét pedig szintén két kötetben a gimnáziumok és reáltanodák I—IV. osztályai számára. — Ugyancsak ezen időben hagyta el a sajtót a N e p i s k o l a i o l v a s ó k ö n y v a szegényebb falusi iskolák számára jutányos áron, ezen kiadás a reformatus és unitarius népsikolák részére kizárólagos elfogadtatást nyert.

Az alkotmányos korszak a nemzeti nevelésnek nagyobb lendületet adott. A lángelkű báró Eötvös miniszter élénk tudatával bírva a népsikolai könyvek fontosságáról, 1868. augusztus havára szakbizottságot hívott össze a kiválóbb paedagogusokból, kik az elemi oktatás ügyét szolgálták, hogy azon bizottság tervezetét adjon a nép-

iskolai könyvek készítésére vonatkozólag. Ezen bizottság egyik kiváló munkás tagja Gáspár, ki a miniszter által megbízást nyer, hogy a bizottság által megállapított tervezet alapján készítsen olvasókönyvet a népsikolák II—VI. osztálya számára. Gáspár a megbízást elfogadja s népsikolai olvasókönyvet megkésztíti a következő keretben:

II. oszt. leírások, festések, mesék, regék, elbeszélések, beszédek, olvasó elem, példabeszédek, közmondások, dalsók, énekek, gyermek világ, vallásos hangok, imák stb.

III. osztályban ez a keret kibővül a történelmi és jellemvonások című szakaszszal.

A többi osztályokban a keret ez: 1. beszélések, mesék, regék, példázatok és leírások; 2. történelmi képek és jellemvonások; 3. föld- és néprajzi leírások; 4. természetrajzi és természettani képek; 5. háztartás, ipar és forgalom köréből; 6. oktatások, példabeszédek, közmondások; 7. dalok, énekek; 8. talányok.

Ezen olvasókönyvek iránt a részvét fokozódva nőtt, rokonszenyven fogadták mindenfelé (részben 7 ik kiadást ért). — Jellemzéstül álljon itt egyik kiváló szakembernek Radó Vilmosnak a nyilatkozata: a szerkesztés ügyességében, az ebben nyilvánuló műveltség, az olvasottság, az izlés, a körültekintés, a gondosság tekintetében ezekkel az olvasókönyvekkel egyetlenegy sem vetélkedhetik. Gáspár és Kovácsi öntudatosan fogták a dologhoz és az olvasókönyvek célját nálunk sok időre megteremtették.

Az állam által kiadott, korszorozott olvasókönyv még megsem jelent, midőn báró Eötvös bizalmasan fel-szólti, hogy vállalja el Alsófehér- és Küküllőmegyében az első osztályú tanfelügyelői állást. — „Bízalmal várom, — írja Eötvös levelében — hogy, mint ki egész eddigi életét a köznevelésnek szentelte s mint a ki szin-

tén belátja mind ez állomás fontosságát, mind a feladat magasztosságát, nem vonakodand ajánlatom elfogadása által erejét és ismereteit tagámb körben érvényesíteni népünk közmívelődésének javára“.

A mily váratlan volt a felhívás, épp oly nehéz volt a választás, az elhatározás. Állása egyike volt a legjobban díjazott, független tanári állomásoknak; tanítványainak rajongó szeretete, derék tanártársainak barátsága, nagyra becsülése vette körül tanári működése alatt s az intézet-hez hála és kegyelet fűzte. Az elhatározást még az a körülmény is nehezítette, hogy a lakósnak alig 80% volt magyar s a 48—9. rombolásnak hatása még oly igen érezhető vala. Jóakaró barátjainak tanácsára, istenben bizva, elfogadta a megtisztelő állást, meghozta a közmívelődésnek ezen áldozatot is. Átvette két megyének a gondjait, míg 1876-ban azzal könnyíték helyzetét, hogy Küküllőmegyét más tanfelügyelőnek rendelték alá, mindazonáltal az ország tanfelügyelőségeinek csaknem legnehezebbikének gondjai nehezdednek vállaira. Három nemzetiség egymás mellett, vallásban, miveltésben, sőt szokásaikban különbözők.

Midőn a tanfelügyeletet átvette, volt a megyében, a mostani területet véve alapul, 206 iskolában 222 tanterem 10122 tanulóval, a mely szám a tankötelesek 38%-át tette ki. — most van 261 iskolában 324 terem 15896 tanulóval, mely a tankötelesek 61%-nak felel meg. Akkor iskola nem volt 32 községben, most nincs 8-ban. Tényleg iskolába járt akkor 6549 fiu, 3773 leány, most 9343 fiu, 6553 leány.

Vallás szerint:

1870-ben	most
róm. kath. 1078.	1165.

34. §. A szegénységi bizottság határozatára megállapítja a közzétett és idejéig befizetendő kamatot.

Az igazgatóság jelentkezők felvételéről.

35. §. Az igazgatóság a kiadandó kötelezettségek és két tanuló esetében pedig, ha a tanu az adós-fel nem tartja.

36. §. Az igazgatóság épületeket feltartásba fordít. A terménybizottságok tűz elleni okiratoknak a pénzügy — illetőleg tartozik.

A terménybizottságok: egyik kulcsbiztosnál, a harmadiknál áll.

Az igazgatóság — Szak-közlemény

A lombardiai császár várakozásában a közártalmat nagyobb lón s a kormányban csakhamar.

Ennek követező szervezettel és pedig „Land-Gens d'armirie“ — „Armee-Gens d'armirie“ — a való rendőri szolgáló a francia hadsereg többi államok had d'armirie“ vagyis Lombardiai.

Lombardiai milánói „Gens d'armirie“ k. Lombardisches feuntartott, sőt az ezred belszojolas nyelv mara.

Ezen ezred galatra volt kötele minden ember, a tonos oktatás alap letett vizsga fel — Az ezred számszakszaból (equad utóbbiak alosztály

Több magy nyoztatott, hogy d'armes ezredne minthogy a kormányozott, az akkor

görög kath. keleti ev. ref. ev. luth. unit. mózes hitü

1870	magyar	231
	német	112
	román	678
	Tanító volt	pesiteltlen, most

1870-ben	állami	0.
	községi	0.
	felekezeti	206.

Iskolák felmost 105644 f 23000 frton fel volt 1870-ben 2 tésatlaga volt a

Ezen rövid ládást mutatja, m de fényes tanub sággal, mekkora felügyelőnek, h kel békében élh rült. Mint paed

34. §. A szövetségi törvények kölcsönadása az igazgatóság határozatától függ. A terménybeli kölcsönöknél, megállapítja a kikölcsönzés és visszafizetés módját, a visszafizetés idejét kiszabja, az ezekre vonatkozó és előre befizetendő kamatokat megállapítja.

Az igazgatóság az ujonnan, a megalakulás után jelentkezők felvételét elintézi.

35. §. Az igazgatóság tartozik ügyelni arra, hogy a kiadandó kötelezvények az illető adós, illetőleg a kezesek és két tanu által sajátkezűleg aláíratassanak; azon esetben pedig, ha az adós-fél írni nem tudna, egyik tanu az adós-fél nevét, mint néviró tanu odairja.

36. §. Az igazgatóság az egyleti okiratok, eszközök és épületek leltár mellett veszi át azokra kiváló gondot fordít. A termény-készletet, épületet s egyéb éghető anyagokat tűz ellen biztosítani, a kötvények, váltók és egyéb okiratoknak a pénztárba — a termény-készletnek a termény — illetőleg magtárba való eltételéről gondoskodni tartozik.

A termény- és pénztárak hármazár alatt tartanak: egyik kulcs az igazgatók egyikénél, a másik a napi biztostnál, a harmadik pedig a termény, illetőleg pénztárnoknál áll.

(Folytatása következik.)

CSARNOK.

A csendőrség eredete.

— Szak-közlemény a m. kir. csendőrség évkönyvéből. —
(Folytatás.)

A lombardiai gens d'armes-ok annyira megfeleleket a császár várakozásának, hogy tevékenységük következtében a közártalmas egyének száma napról napra csekélyebb lön s a csend- és közbiztonság az egész tartományban csakhamar helyre állott.

Ennek következtében Poroszország is 1806-ban hasonló szervezettel állított fel közbiztonsági csapatteket és pedig „Land-Gens d'armie“-t a belföldi és „Grenz-Gens d'armie“-t a határőrzési és vámszolgálatra, végre „Armee-Gens d'armie“-t a működő hadsereg körében való rendőri szolgálatra, ez utóbbiból fejlődött aztán ki a francia hadsereg „guides“ csapatának megfelelően, a többi államok hadseregében is az ugynevezett „Feld-Gens d'armie“ vagyis „Tábori rendőrség“.

Lombardia 1815-ben Ausztria birtokába jutván, ama milánói „Gens d'armes“ ezred is átvettették és mint „K. k. Lombardisches Gens d'armie-Regiment“ továbbra is fenntartott, sőt míg a vezényelt nyelve a német lett, az ezred belsőszolgálati és belügyhatárolási nyelve 1850-ig az olasz nyelv maradt.

Ezen ezred legénysége tizenhat évi tetteges szolgálata volt kötelezve, mely időtartamnak három első évét minden ember, mint tanonez, vagyis próba csendőr folytonos oktatás alatt töltötte s csak ezután, még pedig jól letett vizsga folytán nevezetett ki valóságos csendőrré. — Az ezred szárnyakra (ala) osztott, minden szárny két szakaszból (sqadra), a szakasz két plotone-ból állott, mely utóbbiak alosztályát az egyes őrsök képezték.

Több magyar főr altal még 1848. elején indítványoztatott, hogy Magyarországon is a lombardiai Gens d'armes ezrednek megfelelő intézmény létesítették, s minthogy a kormány a beruházási költségek miatt habozott, az akkor Pozsonyban volt országgyűlés mágnási

tábla tagjai között eszközölt adakozás után mintegy 60 000 forintnyi tőke gyűlt össze, a terv kivételé azonban a bekövetkezett márciusi események folytán függőben maradt; mire aztán 1849. augusztus havában Pozsonyban az 1-ső és 1850. január havában Győrben a 2-ik számú cs. kir. magyar csendőr ezred állítottott fel, ugyanezen év tavaszán végre és pedig csakugyan a lombardiai mintája szerint, a csendőrség az egész monarchiában szerveztetett — úgy, hogy a lombardiai és a két előbb jelzett csendőr ezred beolvastása mellett előbb tizenhat s ezután még három. összesen 19 ezred állítottott fel, melyek száma 1860-ban 10-re szállítottott alá. — Ekkor a magyar korona területén az 5. 6. 7. 8. 9 és 10. számú ezredek voltak elhelyezve, melyek közül az utóbbinak hatásköre Horvát-, Szlavon- és Dalmátországra, valamint Isztria- és Karnoliára is kiterjedt.

Ezen ezredekhez mindenkor csakis a gránátosok testmagasságával bíró értelmes egyének osztattak be, mit által — de kiváltképpen a csendőrségi testület részére mindig fennállott különleges szabályokból eredő testületi szellem által — az intézmény „elite“ jellege fenntartott, sőt ez még különösen növeltetett az által is, hogy a legalsó rendfokozatban álló csendőr, végleges áthelyezése alkalmával, mint a valóságos csendőr, a tizedesf rangfokozatot nyerte el — mit megelőzőleg azonban az illetőnek, egy évi próbaszolgálatot kellett teljesíteni és az előírt szakvizsgát jó eredménnyel letenni; az összes tetteges szolgálati kötelezettség akkor 8 évre terjedt.

A fennebbiekből kitűnik, hogy a csendőrség, vagyis Gens d'armie minden időben kitűnő csapat volt, mely szellemet fenntartani és érvényesíteni a mostani m. kir. csendőrség is főfeladatát tűzte ki.

Magyarországon 1867. évben a cs. kir. csendőr ezredek feloszlattak s csakis az Erdélyben és Horvát-Szlavonországban létezett ezredek hagyattak meg továbbra is; ezek mintán az osztrák örökös tartományokban létezett ezredekkel együtt országos csendőrpáncsnokságokká változtattott át, a horvát-szlavonországi a S., az erdélyi pedig a 10. számú országos csendőrpáncsnokság elnevezést nyerte.

Végül 1876. évi május hó 1-vel a fennebb jelzett két országos csendőrpáncsnokság a magyar kormány által átvétetvén — a 8-ik „magyar királyi horvát-szlavon csendőrpáncsnokság“, a 10-ik pedig „magyar királyi erdélyi csendőrpáncsnokság“ elnevezést nyert.

Ezzel a magyar csendőrség létesülése időszakához értünk, melynek szervezése iránt az 1881. évi III. törvények intézkedik 12. §-ban; ezek közül nevezetesebbek a 8. 9 és 10. §§-ok.

„8. §. A csendőrségi tisztek és összes csendőrök személyi, előléptetési és fegyelmi ügyekben a honvédelmi miniszter alá helyezettvén, az összes személyi ügyek a honvédelmi miniszteriumban kezeltetnek s a csendőrség által elkövetett fegyelmi és bűnügyekben kizárólag a m. kir. honvédelmi bíróságot illetékesek;*) a közigazgatási és rendőri szolgálat tekintetében a csendőrség a belügyminiszter hatósága alatt áll.“

„9. §. A csendőrségi tisztek kinevezése iránt Ő cs. és Apostoli királyi Felségéhez az előterjesztés a honvédelmi miniszter által, a belügyminiszter beleegyezésével fog tétetni.

*) Ma már minden csendőrkerület a honvédségtől beosztott külön hadbíróval rendelkezik — ki egyszersmind az illető kerületi parancsnok igazságügyi előadója is. Szerk.

A csendőrség szervezeti és szolgálati utasítása a bel- és honvédelmi miniszterek által állapítottatik meg és adatik ki.

Ugyanezen uton állapítottatik meg a csendőrség öltözete és fegyverzete is.“

„10. §. Csendőrségi tisztek, altisztek és csendőrök nyugdíj képesek, a nyugdíj szabályzat a honvédelmi miniszter által a törvényhozásnak megállapítás végett előterjesztendő.“*) (Folyt. köv.)

VEGYES HIREK.

— A nagyenyedi dalkör f. hó 9-én tartá évi közgyűlését rendes helyiségében. A gyűlés folyamán halott jelentések az egyesületnek ugy szellemi mint anyagi állapotát egészen megnyugtatónak, sőt kedvezőnek tüntetik fel elannyira, hogy annak a legszebb jövőt jósolhatjuk. Mint örömdetes és jövőre is sokat ígérő körülményt említhetjük fel a befolyt évről polgárságunk iparos osztályának nagyobb számu részvételét az énekkarban. Csak rajta! hiszen a dalok muzsája mindnyájunkra egyformán mosolyog, ha odaadó hódolattal keressük kedvét! — Az egyesület eddigi tisztikara közfelkiáltással újra megválasztottat, u. m.: Nagy Lajos elnök, Zaida János karnagy, Rákosi Bálint alelnök, Fogarasi Albert titkár, Danes Mózes gazda. A választmány titkos szavazással következő tagokból alakult meg: Bihari István, Czirner József, dr. Farnos Dezső, Király Miklós, Málnási Lajos, ifj. dr. Nagy Albert, Orbai Lajos, Ujvári Imre. — Póttagok Fogarasi Béla és Spanenberg Gyula. Ezzel a gyűlés véget ért. Nem hagyhatjuk említés nélkül a dalkörnek és barátainak azt a kedélyes társas összejövetelét sem, melyet 8-án este a Munkácsi-fele vendéglőben tartottak. Ritkán talál az üdülő vágyó kedély annyira egyszerű, de éppen azért könnyen emészthető tápot, mint a mennyit ez az este nyújtott. Vidám dalok lantban-hegedűben, tréfás pohárköszöntők, elpusztíthatatlan jókedv a jó vaezora után, jó bor mellett késő éjszakáig tartották együtt a társaságot. Nem volt az utolsó. A következő alkalommal a kedves közönség is ossza meg mulatságunkat!

— A korcsolyázó egyesület jégpályája szerdán valahára megnyílt s különösen az iskolai fiatalság nagy mértékben vette igénybe. Lassanként neki bátrának a nők s a ma esti fátylas korcsolyázás előreláthatólag nemcsak népes, de nagyon élvezetes is lesz, miután a jégpálya a szorgos gondozás mellett napról-napra javul s a kényesebb igényeket is kielégíti.

— Az első hó megjelent, vékonyka még nagyon, de — 3 R° fok mellett — némi állandóságot ígér; megadja a télnek eddig hiányzott jellegét s a mi fődolog, némi védelmet nyújt az elszigorodott vetéseknek. Ha jól iparkodik, egy kis vidám szánkázás sem tartozik a merőben lehetetlen dolgok közé.

— Battenberg Sándor herczeg az időszert két-ségkivül a legünnepelebb hőse mindazoknak, kik nem szerelmesek a kancukába. Becsületi is őt a legtöbb újságíró s könnyű szerrel s a legjobb szívvel osztogatja neki a legfényesebb állásokat, így közelebről nem kevesebbel kinálgatják, mint az indiai alkirálysággal s így még igaza lehet városunk tisztelt polgármesterének, ki

*) Azóta már a nyugdíjtörvény is elkészült, — mely szerint ugy a tisztek és legénység — mint ezeknek özvegyei és árvái — tekintve a csendőrség nehéz és fárasztó szolgálatait igen méltányos nyugdíjban részesülnek. Szerk.

görög kath.	3669.	5699.
„ keleti	2745.	5388.
ev. ref.	1514.	2238.
ev. luth.	439.	956.
unit.	86.	78.
mózes hitű	193.	372.

Nyelvre nézve:

	1870-ben	most
magyar	2315. 48%.	3812. 80%.
német	1129. 94%.	955. 94%.
román	6781. 33%.	11149. 55%.

Tanító volt 1870-ben 239, kétharmad részben kőpeditetlen, most van 307, köztök képesített 212.

Iskola volt:

	nyelvre nézve			
	1870-ben	most	1870-ben	most
állami	0.	16.	magyar	56.
községi	0.	2.	magy.-ném.	2.
felekezeti	206.	243.	német	11.
			román	137.
				162.

Iskolák fenntartási költsége tett akkor 26445 frtot, most 105644 forintot, melyhez az állam a mult évben 23000 frton felül járult, ez összegből a tanítók fizetése volt 1870-ben 26445 frt, most 74884 frt. A tanítók fizetésátalga volt akkkor 110 frt, most 244 frt.

Ezen rövid statisztikai összeállítás nemcsak azt a haladást mutatja, melyet megyénk az ő felügyelete alatt elért, de fényes tanubizonyoságot tett arról is, hogy mily finomsággal, mekkora tapintattal kellett bírnia itt az állami felügyelőnek, hogy az autonómia kárá féltékeny felekezetekkel békében élhessen. És Gáspárnak az is fényesen sikerült. Mint paed. plutacliban olvasom: „Az egész megyé-

ben, ugy a gyulafehérvári káptalanban, mint Balázsfalván, Enyedben, mint a nagyszombati konsistoriumban a legnagyobb elismeréssel és méltatással említi nevét, mely körülmény eléggé bizonyítja, hogy tehetség, jóakarát és méltányos eljárás minden vallási, minden felekezeti, nemzetiségi és minden autonómikus ellentétet áthidalni s a megye mindennemű emberét a közös célra, a hazaszeretetre s a törvények tekintetben tartására nevelni képes.“

És most, a már ugy is hosszúra nyult s mégis a tevékenységben, lankadatlan munkában, általános szeretet és nagybecsülésben eltöltött szép életet csak vázlatosan ismertető előadásomat a t. hallgatóság nagyon is igénybe vett türelmével tisztelettel megköszönve, bezárom. E hosszú vázlatos rajzából megtanultuk, hogy a szorgalom, mely lankadást nem érez, a munkakedv, mely el nem fárad, a lángoló haza- s mindent átölelő emberszeretet, mely jó szívének melegét környezetére oly bő mértékben árasztja, a takarékoság, mely fősvénységgé nem fajul, minő szép helyzetet, minő tisztelt és általános becsült nevet szerez az embernek. Gáspárt nemcsak megyénk, nemcsak hazaszűnk tanítói kara és összes lakossága környezi igaz szeretettel, neve általános ismert és becsült a királyhágón tul. Magyarországon tanító elitje, a két ízben megtartott képviselői tanító-gyűlésen általános lelkesedéssel választotta meg körelnökének, annyi jeles közül. Én is szerencsés voltam, szemtanuja lehettem azon lelkes, egész rajongásig menő szeretetnek, mely Magyarországon tanítóinak szívét dobogtatja Gáspár bácsi iránt, én is látam azon őszinte, osztatlan tiszteletet, melylyel a nagy magyar paedagogust, a magyar paedagogiai irodalom Nesztorát az általános tanítói kar övezte, kitüntette. Gáspárunk családi élete is méltó tükre a humánus

nevelőnek. 1847. végén lépett házassági frigyre rög szeretet és tisztelt jegyesével, Bogdán Juliánával, a korán elhalt Bogdán Lajos esombordi derék gazdatiszt müvelt és szép lelkű leányával. Házassága szerencsés és boldog volt. Ha a folytonos munka testileg, lelkileg kimerítette, családjá kedves körében nyert nyugalmat, felüdülést. Szorgalmát tevékenységét családjának boldogsága, az őt környező igaz szeretet emelte, fokozta. Annyi fárasztó munkát, oly szép sikerrel elvégezni és nem lankadni, a kedélynek üdeségével birni életének minden szakában, az csak szerencsés családi körülmények közt lehet. Az ég házassági szövetségét 6 gyermekkel áldotta meg, — 3 fiú és 3 leánynyal — és ha megáldotta, hitét is próbára tette. Két kisebb a 10—11 éves kintű tanuló testvéreket 1863. aug. havában a szerető családi körből a kérelhetlen halál 8 óra alatt ragadta el. Az egymást forrón szerető két testvér közül, a nagyobb kisebb öccse, a kisebb nagyobb testvére születése óráján szakadt ki szerető testvérei és vigasztalhatlan szülői köréből. A csapás megrendítő volt. De az Úr nem hagyja el a benne bizókat. A megmaradtakban örömet érte.

És most m. t. hallgatóság, érzem, tulontul igénybe vettem becses figyelmeket, érzem a munkás életet mégsem mutattam be ugy, miként lelkemben él. . . Nem is folytatom tovább, hanem azon őszinte ohajjal zárom be, hogy e kintű magyar paedagogust az isten hazánk, nemzetünk, megyénk városunk, egyházunk, egyesületünk s legközelebről tisztelt családjá körében, melynek oly szép hajtásai a nagypapában apát bírnak — soká, soká, zavartalan boldogságban tartsa meg!

teljesen megbízható források szerint bizalmas eseregés közt már hónapokkal ezelőtt kiszemelte őt a fontos állomásra.

— Az önkéntes tüzoltó egyesület ma vasárnap rendkívüli gyűlést tart, melynek legtöbb tárgyát Vajna Károly, az egyesület parancsnokának lemondása képezi; az egyesületnek így egyetlen parancsnoka sem lesz egy ideig. Az új szervezés nem esékely nehézségbe fog ütközni, kivált ha a város tovább is megvonja köteles anyagi támogatását.

— A most folyó országos vásár évek bossza sora óta mondható annyiban kielégítőnek, hogy a marhavásár reményen felül jól ütött ki. Egy pár jó özlöt 350 frtért, közepes 300 frtért adtak el; e czikk eléggé keresett volt. Bőszőlő, Pestről is lévén vásárlók; az első nap mintegy 300 frtot adtak el.

— **Báli chronica.** Az idei bálók sorát a nagyenyedi iparos ifjuság által január 29-én rendezendő tánc-estély nyitja meg. A tiszta jövedelem betegsegélyező alap megindítására van szánva. — Ifjusági bál. A Bethlen-főiskola ifjusága, mint a kibocsátott meghívókból látható, február 5-én tartja meg jóbiru bálját. A rendező bizottságnak sikerült lady patronesül báró Radák Ádámné, született gróf Lázár Olga arnét megnyerni. A bálprotektorainul felkértek báró Kemény Kálmán főispán, br. Kemény Gyula és Csató János kir. tanácsos, alispán. A rendező bizottság idős és fáradtságot nem kimélve igyekszik a jönevű bál fényesség tételére. — Gyermekbál. A nagyenyedi szegény iskolás gyermekeket segélyező egyesület saját pénztára és a helybeli polgári iskolai könyvtár javára f. é. február 12. a régi városháza termében gyermekbált rendez. Bálanyául sikerült Kowrig Tivadarné nagyságát megnyerni. A rendező bizottság elnöke: Atzél Béla, kir. orsz. fejezteti igazgató. — Február 19. az E. M. K. E. javára rendez br. Splényi Árpád több társával tánc-estélyt, mely a közeli vidéki körök várható részvétele mellett bizonyára a czélnak megfelelő tömeges látogatásnak fog örvendeni. Mint halljuk két bálanya megnyerésére nem kilátás, kiknek neveit a perczben még nem közölhetjük.

— **Kérélem.** Mindazokat, kik a Bethlen-főiskola ifjusági báljára meghívott. — tévedésből, — nem kaptak, de arra igényt tartnak, kéretnek, hogy becses neveiket Wokál János könyvkereskedőnél az e czélnak kitett könyvbe, jegyezzék fel. Nagyenyed, 1887. január 21. a rendező bizottság.

— **Egy vidéki történet.** Megható jelenet folyt le a közelebről a helyi rendőrség hivatalos helyiségében. Egy öszfűrtű tisztességes kinézésű román lelkész, kérte a rendőrség támogatását, hogy házról megszökött s rozstrá tévedt leányát egy rozshírű házból kiszabadítsa s haza küldje. Idézésre megjelent egy csinos arcú 18 éves leányka egyszerű falusi viselete helyett czifra városi ruhában. Az ősz atya sirva fakad, s szemére lobbantja vétkes könnyelműségét s felhívja, hogy jobb utra térve menjen vele vissza a szülői házhoz. Phryne arezpirulás nélkül hallgatja az apai szemrehányást s határozottan kijelenti, hogy az egyhangú falusi életnél többre becsüli jelenlegi életmodját, de haza semmi szín alatt nem megy, mert apja megöli. Az elfajult leányt visszaadták apjának, s hogy az elutasítás meg ne szökjék őrizet alá helyezték.

KÖZGAZDASÁG.

Az akácza (Robina pseudo acacia) sok oldalú hasznoságáról.

Nem akarom az akáczt ismertetni, csak hasznosságát feltüntetni és ez alapon ajánlani.

Mint mindennek korszaka van az emberiség fejlődésében, úgy az akácza is tért hódított magának korunkban s azt mondhatnók, hogy a kácz-korszakban élünk.

Az akácza könnyen szaporítható, könnyen megered, gyorsan nő, talajban nem válogatós, ellenségei úgy a rovar-, mint az állatvilágban nincsenek, jó szerszámfa stb. stb.

Részemről mindezen előnyeivel fogva igen ajánlom a kopár legelők befásítására, mert míg:

1. A föld színéhez közel szétterülő gyökerei által a dombos oldalakon (Erdélyben a nagy mezőségen. Baranya, Tolnamegye dombos legelőin) a talajt összetartja, tehát megvédi a vízmosások képződésétől, melyek gyakran az alól fekvő szántóföldeket iszapolják el, de még a legelőmarha az ily vízmosásban megnyomorodhatik (sok szegény ember vallotta kárát a vizárkokba esett állatnak). Továbbá a vízmosás területvesztés is a legelőre nézve.

2. Az akácza, főleg ha itt-ott köralakú csoportba ültetjük, a legelőmarhának árnyékot nyújt delelőskor. S ha az alföld futó homokos területein ültetjük, ott a homokot köti meg.

3. A méhész is csak örülhet az akácznak, mert virágzásakor tetemesen nagy legelőtér szolgálta a méheknek, sőt a tiszta akácmező még speciálisan is.

4. Botfa üzemmod szerint nyelve minden 2-3 évben sok szép szőlőkarót szolgáltat s így a község ládáiba is juthat a legelők akáczaiknak hasznából. Hogy

karó nélkül szőlőt termelni okosabban nem lehet, az könnyen belátja mindenki. Jóllehet Baranya déli részén és Tolnában napokig járhatunk, míg jól kikarózott szőlőt láthatunk.

5. Mint szerszámát csak dícsérni lehet az akácza belső, vagyis szíjjes részét. Tolnamegye felső szelén azt tartják, hogy csak az akácza-székér valódi.

6. Az akácza, mint tüzelőfa is jó szolgálatot tesz. Tolnamegyében több nagybirtokos ülteti már az akáczt s mondhatjuk, hogy sok körjegyző érdemeket szerezne, ha a legelők beültetésére buzditaná községeit. Mert boróka borokkal csak tért veszünk el s a mellett semmi hasznunk nincs. Az ültetésnél arra kell ügyelni, hogy a gödrök most télen legyenek kiásva. Minden gödör legalább egy méter széles legyen, a mélysége elég ha csak 60-70 cm.

Tébat ültessünk akáczt a dombos legelőkre, mert még a kopár legelők füvének kevés árnyékot is ad s így megvédi a gyenge fűvet a gyökerestől való kiszáradástól is.

A hó befolyása a gyümölcsstermesre és rétekre.

Gyümölcsstermesünket valóban csak akkor nevezhetjük magunkénak, ha azt le is szedhetjük. Befolyásolja az időjárás, a fák kora, a talaj tápláló hatása stb. stb. Gyakran a tavaszi fagy teszi tönkre szép reményeinket, mikor virágzás idejében arra virradunk, hogy a gyümölcsstermet minden emberi kéz hozzájárulása nélkül megtörtént. A hóval — bár nem minden körülmények között — de segíthetünk valamit, másfelől pedig jól öntözünk a hóval. Most jó hóréteg borítja a földet, a jó gazda el nem mulasztja nagy gyümölcstermesét törzset körülrakni jó magos hóval; így a hó jó takaró telire, de mert nagy tömeg van együtt, nehezebben olvad el a fák alatt, mi által tavasszal huzamosabb ideig hűvösen tartja a fák gyökereit körülvevő talajréteget, a fák így későbbre kezdenek fakadni, tehát későbbre is virágoznak. Jóllehet csak néhány napot nyertünk ez által, de nem egyszer mégis a késői fagytól gyümölcsstermesünket védjük meg. Eltekintve a hó ilyen módon való hatásától, még az is előnye az összehalmozásának, főleg szárazabb fekvésű réteken, hogy későre és lassan rendre olvad el, mi által a talajba jól beszűrődhetik a nedvesség s ez az igazi öntözés, főleg száraz tavasz esetén tetemesen elősegíti a fűtermést.

Dezső Miklós.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

DR. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS — TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 2729—1586.

tkvi

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekőnyvi hatóság közhírré teszi, hogy a kir. kincstár végrehajtónak vadvermi Avram Szimon és társai végrehajtást szenvedő elleni 64 frt 85 1/4 kr. tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári kir. törvényszék a nagyenyedi kir. járásbíró, területén levő Vadverem község határában fekvő 82. szám telekjönnyben A-1-14. rendszám alatt felvett ingatlanok fekvőire az arverezés 321 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1887. évi február hó 7-ik napján délelőtt 10 órakor Vadverem községében megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladtni fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 32 frt 10 krt készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jeltett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött közzéhoz letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átseglyáltatni.

Kelt Nagyenyeden, 1886. szeptember 27-én.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tkvi hatóságtól.

Arlejtési hirdetmény.

Alsófehérmegye közigazgatási bizottsága folyó évi január hó 12-én tartott ülésében 1088—886. sz. alatt hozott határozatával a Gyulafehérvár-szászvárosi hadászati ut mentén a Sebes kiöntésén épült hid feljáró töltéséhez szükséges partvédmi helyreállítását 382 frt 5 kr költséggösszeg erejéig engedélyezte.

A fenn említett munkálat foganatosításának biztosítása czéljából az 1887. évi február hó 5-ik napjának delelőtti 10 órájára az alsófehérmegyei m. kir. állami építészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

Versenyezni ohajtók felhivatnak, hogy ezen munkálatok elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap delelőtti 10 órájáig alóirt hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. állam építészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Alsófehérmegyei kir. állam építészeti hivatal

Nagyenyeden, 1887. január 18-án.

Ny. Wokál János gyorsajtóján Nagyenyeden.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekőnyvi hatóság közhírré teszi, hogy a kir. kincstár végrehajtónak alsófehérvári Szucs Szija I. Irimie végrehajtást szenvedő elleni 173 frt 41 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári kir. törvényszék a nagyenyedi kir. járásbíró, területén levő Alsófehérvár község határában fekvő 92. sz. tjkben A-2-4-6. rsz. alatt felvett ingatlanok és tartozékára az arverezés 693 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1887. évi február hó 4-ik napján délelőtt 10 órakor Alsófehérvár községében megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladtni fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 69 frt 30 krt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jeltett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-ik 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött közzéhoz letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átseglyáltatni.

Kelt Nagyenyeden, 1886. október 15-én.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tkvi hatóságtól.

Nagyenyeden a várszeg-utczában
413 sz. a. ház

eladó.

Értekezhetni Lócsey Lajos urnál
Nagyenyeden.

Hirdetmény!

Egy 10 év óta fennálló jó forgalommal bíró szatócs üzletemet a várszeg-utczában több évre bérbe kiadom.

Cservény Mátvás
szatócs.

Nézetem dr. J. G. POPP ur Bécsben

es. k. udv. fogorvos

száj-kozmetikájáról.

Budapest, 1879. szeptember.

Az igazság érdekében, ki kell nyilatkoztatnunk, hogy valamennyi száj- és fogkozmetika, melyet a kutató jelenkor nagy Bécsben, mint a vidéken az egész birodalomban forgalomba hozott, náluk

POPP ANATHERIN-SZÁJVIZE,
fogpasztája és pora

elhomályosította és háttérbe szorította. Ezek a kozmetikák náluk nélkülözhetlen tolettszerek lettek, melyek minden néposztályban tért foglaltak; kozmetikák, melyek 10-20 év múlva is épp oly gyakran fognak kerestetni, mivel most orvosaink oly szerények, hogy semmi hasonló szert feltalálni nem akarnak, minán tudjuk, hogy azzal mire sem mennének, annál kevésbé, minán az ősszes Popp-féle kozmetikák első magyar orvosaink és fogászaink nyilatkozatai szírint azon jól megvizsgált s jónak talált tudományos sikerű szerek, melyek feltalálójuknak jótékony hatásuk által becsületre válnak.

1 — Htkő St., magánzó.

A hamisított Anatherin szájviz — a vegyelemzés kimutatása szírint — az egészségre nézve ártalmas keverékekkel van készítve, miert is annak vételétől óvakodjunk.

Kapható: Nagyenyeden Varró F. gyógy., Kovacs J. gyógy. Marosújvárt Érsekújváry S. gyógy. Torozskón Veress St. gyógy. Tövisen Slatkovic H. gyógy. Verespatakon Moldován L. gyógy. Abrabányán Remeteli Ig. gyógy. Gyéresen dr. Tomcsik J. gyógy. Felvinczen Kosa St. gyógy. Tordán Trajanovits G. gyógy., Vitis S. gyógy., Wolfi és fia G. gyógy. Feketealomb Rómer A. gyógy. Balázsfalván Schiessl K. gyógy. Zalathuán Nagy K. gyógy. Radnót Serey K. gyogyészernél.

Az

(B.) A mit

alkalmával egy s
ve a drága időt
mélián elkedvetle
ha elgondolják, h
minek rendezése,
anyagi fejlődés el
A derék antiszem
tetszelegnek magy
abban, hogy igaz
gokat. Ez utóbbi
beli képviselővel
az, hogy ha nem
hallgatnak.

A választás elő
beszédet zeng ar
mire fog ő közre
siralmas, énekelve
ségét. Pedig ottho
melyik érdemes k
talni valót lát s a
ban, maga-magán
hitelt nyerni, f
be lettek táblázva.
máros, — hitelez a
tének kontójára b
az italárulási jogr
től kölesönt, mert
gának biztosítani

De nehogy p
illetleg birtokosok
ne feledjük azt a
galma, kitartó mu
de vagyonát kellő
értékesíteni, jobba
tudja, uszoras köle
— nem akar felv
deze és tulajdon
módon hitelesen

TÁ

Ábrá

Arra ké
Eleteme
Juttasso
Gerle sz
Térdeim
Arany f
S neves
Kis eper

Munkába
Ha pihez
Ápoló go
Gyöngyö
Edes cső
A jövőne
A jelent
Rózsa fé

Jó az ist
a ki nag
Áldásait
Ezerrel t
Felleget
Örk ver
Boldogság
Mindenne

Nekem u
Mindazt,